

Bejaardenhuizen in Bussum-Zuid

Frank de Groot

In Bussum werd in 1920 de eerste 'inrichting voor ouden van dagen' geopend, Huize Godelinde aan de Huizerweg. In de jaren daarna ontstonden naast grote wooncomplexen ook kleinschaliger woonvormen voor bejaarden, veelal aangeboden in villa's in het Spiegel en het Prins Hendrikkwartier. Aanscherping van de wetgeving met betrekking tot de kwaliteit van de ouderenzorg in de jaren tachtig/negentig leidde ertoe dat deze kleinschalige woonvormen verdwenen. Omdat er elders in Bussum geen ruimte voor was, is in de ontwikkeling van de woonwijken in Bussum-Zuid in de jaren vijftig en zestig nadrukkelijk rekening gehouden met huisvesting voor ouderen. In dit artikel worden de bejaardenhuizen in de Ooster- en Westereng beschreven, in volgorde van het jaar van opening.

1958 – De Schutse

De Schutse was het eerste naoorlogse bejaardencentrum. Het werd geopend op 31 oktober 1958. De Schutse werd gebouwd aan de Lorentzweg, vanuit de protestants christelijke geloofsgemeenschappen. Het gebouw werd ontworpen door architect J.H. van der Zee en bood plaats aan 120 bewoners. Er waren 78 kamers in het hoofdgebouw en ernaast kwamen 28 zelfstandige appartementen voor ouderen.

De Schutse aan de Lorentzweg, gezien vanuit de Groene Long

In 1986 werd het provinciaal beleid 'Plan voor de verzorgingshuizen in Noord Holland' vastgesteld. Dit betekende een afname van het aantal traditionele bejaarden-verzorgingshuizen. Ook werd in het nieuwe beleid gekoerst op grotere woonruimten en meer zelfstandigheid. Voor het verouderde gebouw De Schutse leidde dit tot sluiting in 1992. Daarna zou sloop volgen en nieuwbouw.

De laatste bewoners verhuisden naar het Hervormd Bejaardencentrum Spieghelzicht (uit 1962) aan de Graaf Wichmanlaan, tot de nieuwbouw aan de Lorentzweg gerealiseerd was. De Schutse werd in 1993 gesloopt om plaats te maken voor gebouw De Wandelaar, met zo'n 50 aanleunwoningen. De Wandelaar is vernoemd naar een oude korenmolen die van 1921 tot 1951 wat verderop op de Westereng stond (zie elders in dit nummer). Naast De Wandelaar werd het nieuwe bejaardencentrum De Essen gerealiseerd.

Door de toenemende tendens om ouderen zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen werd de functie van De Essen gewijzigd. In 2011 werden de laatste bewoners gehuisvest in De Gooise Warande aan de Mezenlaan (zie hierna) en daarna werd De Essen omgevormd tot een voorziening voor mensen die begeleiding nodig hebben bij hun wonen en functioneren. In 2016 kwam deze zorginstelling onder de vleugels RIBW (Stichting Regionaal Begeleid Wonen Gooi en Vechtstreek) en sinds 2 jaar is het een locatie van Kwintes. De Wandelaar maakt daar geen deel van uit en is een gebouw met zelfstandige huurappartementen voor senioren.

1958 – De Gooise Warande

Aan de Mezenlaan werd in 1958 begonnen met de bouw van de Gooise Warande. Dit was geen traditioneel bejaardentehuis, maar een wooncomplex met 106 koop(-service)flats voor ouderen. De bewoners woonden er zelfstandig, maar namen verplicht collectieve diensten af zoals maaltijden en schoonmaak. Voor gemeenschappelijk gebruik waren er voorzieningen zoals een ontmoetingsruimte en een grote tuin. De bewonersvereniging organiseerde zelf de activiteiten.

Na verloop van enkele decennia wilde men af van het dure concept van de serviceflats. De lasten voor de collectieve voorzieningen – met name de keuken – waren hoog en weinig op de behoeften van individuele deelnemers gericht. De Vereniging van Eigenaren kwam in 2006 tot overeenstemming met woningcorporatie De Alliantie om de Gooise Warande over te nemen. Het wooncomplex omvat nu huurappartementen voor senioren. Zorgorganisatie Vivium biedt de zorgverlening,

organiseert activiteiten en runt het restaurant, dat ook door wijkbewoners gebruikt kan worden.

1967 – Antoniusshove

Het katholieke bejaardencentrum Antoniusshove werd geopend in oktober 1967. Het werd gebouwd op een stuk grond tussen de Ceintuurbaan en De Dennen. Antoniusshove was een groot gebouw met negen etages, ontworpen door de architecten H. van Putten (die ook de St.-Jozefkerk had gebouwd) en Th. v.d. Wardt. Het gebouw lag aan de Ceintuurbaan tegenover het Vijverpark. Het was grotendeels ingericht met kamers voor alleenstaanden. Daarnaast stond een lager gebouw met 38 appartementen voor echtparen. Er was woonruimte voor in totaal 211 bewoners. In 1968 werd de Bussumse pastoor Nolet, tot dan toe pastoor van de St.-Jozefparochie, benoemd tot rector van het Antoniusshove. Hij werd als pastoor opgevolgd door pastoor Le Jeune, die in de jaren zestig en zeventig bekend raakte vanwege zijn links-progressieve profiel.

Omdat de vereisten met betrekking tot de bejaardenzorg in de loop van de tijd ingrijpend veranderden, werd in 1995 besloten Antoniusshove niet te moderniseren, maar te slopen. De bewoners waren verhuisd naar het nieuwgebouwde Antonius Hof aan

De gevel van de Gooise Warande langs de Mezenlaan. De hoofdingang is bij het hoge deel; rechts de gezamenlijke ruimtes

Rechts op de foto de klokkentoren van de St.-Jozefkerk (nu St.-Verenakerk).

Links daarvan aanleunwoningen (langs de Laarderweg).

Links op de foto het bejaardencentrum Antoniushove, gezien in de richting van station Bussum-Zuid

Inzet: het interieur van de ontmoetingsruimte in Antoniushove

De implosie van Antonius Hove op 15 december 1995

de overkant van de Ceintuurbaan. De sloop werd op spectaculaire wijze voltrokken. In het pand werd op diverse plaatsen dynamiet geplaatst. Op 15 december 1995 werd

dat onder veel belangstelling om 10.42 uur tot ontploffing gebracht. Antoniushove zakte in 10 seconden als een kaartenhuis in elkaar. Tot ieders verbazing bleef de hoge schoorsteen recht overeind staan. Die moest later alsnog worden verwijderd. Op

het vrijgekomen perceel zijn woningen gebouwd, zowel eengezinshuizen als ook appartementen.

Om de bouw van Antonius Hof mogelijk te maken moesten drie flatgebouwen uit de jaren zestig bij het Vijverpark worden gesloopt. Het nieuwe zorgcentrum was onderdeel van de nieuw opgerichte Stichting Zorginstellingen Gooi-Noord-Oost, een fusie van de Antonius Hof in Bussum en de Stichtse Hof in Laren. Deze stichting groeide in de jaren daarna uit tot de Stichting Vivium Zorggroep, met als werkgebied het Gooi en enkele wijken van Amsterdam. In Bussum behoren inmiddels ook zorgcentrum De Zandzee, Godelinde en De Gooise Warande tot Vivium. De Antonius Hof heeft een afdeling van 60 plaatsen voor mensen met dementie. Daar-

naast is er plaats voor 100 bewoners die reguliere verpleegzorg behoeven.

1968 – De Heul

In oktober 1968 werd aan de Koekoeklaan gebouw De Heul geopend, als tweede bejaardencentrum van protestants christelijke signatuur in Bussum-Zuid, naast De Schutse. De werknaam was dan ook aanvankelijk De Schutse 2. Architect Zuiderhoek ontwierp in de typische naoorlogse bouwstijl een tehuis voor 112 bewoners. De directrice van het nabij gelegen De Schutse kreeg ook de leiding over De Heul. In een artikel in de *Gooien Eemlander* van 8 december 1966 werd het nieuwe bejaardencentrum als volgt beschreven. 'Er komen 71 eenpersoonskamers en 20 kamers voor twee personen.' Ook werd de aanwezigheid van een 'automatische wasmachine' aangeprezen, 'waarvan ook de bewoners gebruik kunnen maken'. Verder werd vermeld dat er op de begane grond enkele algemene ruimten waren, zoals een leeskamer en recreatiezaal. Er was een kleine eetzaal voor speciale gelegenheden, want 'de bewoners krijgen de maaltijden op de kamer'. De krant schrijft in een artikel bij de opening in 1968 dat 'privacy in dit tehuis zo hoog mogelijk is opgevoerd. Door middel van een doorgeefkastje ontvangt de bewoner zijn post en zijn maaltijden'.

In 2004 volgde de sloop van De Heul. Ook hier voldeed de traditionele kamerbewoning niet langer. In plaats daarvan is het huidige gebouw ontwikkeld, met 65 meerkamerappartementen voor senioren met een zorgindicatie. Woningcorporatie Dudok Wonen is eigenaar/verhuurder van het gebouw en Vivium verleent de zorg. Ook is er een woongroep voor mensen met een verstandelijke beperking. Het nieuwe wooncentrum De Heul werd geopend in 2006.

Op de begane grond werd een Grand

Café gerealiseerd. Het duurde echter een aantal jaren voordat het in gebruik kon worden genomen, omdat er geen uitbater kon worden gevonden. Uiteindelijk werd de ruimte overgenomen door ontmoetingscentrum De Palmpit dat al een plek had in de De Heul, dat de extra ruimte van het Grand Café goed kon gebruiken. De ope-

ning vond plaats in maart 2013 en sindsdien is De Palmpit een gewilde plek voor activiteiten en ontmoeting voor bewoners van De Heul en de omliggende wijk.

1972 – Het Joods Bejaardencentrum Het Gooi

Het Joods Bejaardencentrum Het Gooi werd gebouwd aan het einde van de Ceintuurbaan. Het was een zorgcentrum voor 107 bewoners. Op het terrein werden ook zo'n 15 aanleunwoningen gebouwd voor ouderen die nog zelfstandig konden wonen. Het is ontworpen door de architecten F.U. Verbruggen en P.R. Goldschmidt. De opening vond plaats op 22 november 1972.

Een bijzondere (mede)oprichter van het Joods Bejaardencentrum was de Bussumse ondernemer Philip Krant, die later voor dat initiatief is geridderd. Krant was vermeldend geworden door het introduceren van de hoelahoep in Nederland. Hij was vele jaren betrokken bij joodse liefdadigheids-

Bejaardencentrum De Heul aan de Koekoeklaan. Links de Verlosserkerk

Het Joods
Bejaardencentrum aan
de Ceintuurbaan (foto
Jaap van Hassel)

instellingen (en bij de oprichting van piratenzender Radio Veronica). In een interview met de *Gooi- en Eemlander* van 16 maart 1992 vertelt hij: 'Ik ga gewoon door. Ik help veel ziekenhuizen en bejaardencentra in Israël met goederen en geld. Daar denken ze dat het wel goed komt met een telefoontje naar meneer Krant. En meestal is dat gelukkig ook zo.'

In 1996 werd het Joods Bejaardencentrum verkocht aan de stichting Patria, een zorginstelling voor bewoners met een Indische achtergrond. De joodse bewoners verhuisden naar de twee andere Joodse bejaardenhuizen in Nederland, Amsterdam en Den Haag, en enkelen bleven in Bussum wonen. De naam van het tehuis werd gewijzigd in Patria. Later veranderde de naam van de organisatie in Nusantara (Oud-Javaans voor 'eilandenrijk'). Ook zorgcentrum Patria voldoet anno 2024 niet meer aan de eisen van de tijd. Op dit moment zijn plannen in de maak voor een verhuizing van de bewoners naar nieuwbouw in Almere. Op de plek van Patria moet een (huur)appartementencomplex

komen dat niet specifiek is bedoeld voor ouderenhuisvesting.

Resumé

Vanaf 1958 tot 1972 zijn in Bussum-Zuid vier bejaardenhuizen gebouwd: De Schutse, Antoniushove, De Heul en het Joods Bejaardencentrum.

De Schutse is omgevormd tot De Essen, een instelling voor beschermd wonen. Antonius Hof is omgevormd tot een verpleeghuis. De nieuwbouw van De Heul bevat appartementen voor senioren. Het Joods Bejaardencentrum zal worden opgeheven.

Alleen de Gooise Warande, dat nooit een echt bejaardentehuis is geweest, is in de basis gelijk gebleven: van senioren-koopappartementen is het omgevormd tot senioren-huurappartementen, zij het dat de service en zorg nu 'op maat' wordt geboden en niet langer in een voor iedereen geldend pakket. Want dat is de nieuwe norm: ouderen krijgen thuis zorg die is aangepast aan de individuele situatie. Het bejaardenhuis – al dan niet in Bussum-Zuid – bestaat niet meer.